

1.

II-жылдың соңында климат өзгерді, жауын-шашын азайып, егіншілік пен айналысу қиындады. Сондықтан адамдар мал шаруашылығымен айналысуда кеңінен қолға алды. Сөйбейі мал шаруашылығы ет, сүт, жүн, тері өнімдерін өндіруге мүмкіндік берді. Мүйіз және жалаңаш малдары көліктің қызметін атқарды,

Нәзде тұрғыза қалайып жазық жерлер, қыста мал жоюға қолайсыз болды. Мысалы қыста қатты бран дауыл болғанда, малдарға ықпалымен жер болмаған, оларға қыста шөп тауып беру өте қиын болған, сондықтан қарақтар қыста-қыстау, күзде-күздеу, көктемде - көктеу, жазда - жайлау сияқты қалайып жерлерге қарай көшіп отырған.

Мал басының көбейі де шайылымдарды қарасты етті.

Жер құнарлығы төмендеп, эрозияға ұшырау қаупі артты. Біртіндеп мал басының саны көбейді. Мұның бәрі адамның өмір сүру ортасына ықпал етіп, әлеуметтік мәдени бейімделуді ерекше терең таңдауға мәжбүр етті. Бұл көшпелі мал шаруашылығының орнына жеткізді.

2. Қазақстан аймағында табиғи-климаттық жағдайдың әртүрлілігіне байланысты көшпелі мал шаруашылығымен қатар, егіншілік те орын алған. Кенес өкіметі кезінде дәлелдерде егіншілік ешқашан болмаған деген пікір айтылған.

Мұны мәнінде, қарақтар егіншілікпен елсенді-ақ айналысқан. Оны тарихи, сонымен ішінде археологиялық деректер айқын дәлелдейді. Өзен-көл су көздері жақын өңірлерде егіншілік ошақтары дамыды. Егіншілік орталықтары - Сырдария, Іле, Шу, Нұра, Орал, Ертіс өзендері мен Балқаш, Алакөл, Зайсан көлдері маңы. Ортағасырлық Қазақстан және Нөміс өңірлерінде кең өріс алды.